

S A N D S

Advokatfirmaet
Steenstrup Stordrange DA

Styrets og daglig leders erstattningsansvar

#Oppdatert 2019 – Bergen

Partner | advokat Olav Midtgaard, senioradvokat Erik Holgersen og advokat Tina H. Bargård

Innhold

1. Rettslig utgangspunkt for erstatningsansvar for styremedlemmer og daglig leder
2. Utviklingstrekk i rettspraksis de senere årene
3. Gjennomgang av «Ulvesund-dommen»
4. Noen tips om hvordan unngå å komme i erstatningsansvar som styremedlem og daglig leder

Lovregel for erstatningsansvar – asl. § 17-1

1) Selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at daglig leder, styremedlem, medlem av bedriftsforsamlingen, gransker eller aksjeeier erstatter skade som de i den nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt har voldt vedkommende.

(2) Selskapet, aksjeeier eller andre kan også kreve erstatning av den som forsettlig eller uaktsomt har medvirket til skadevolding som nevnt i første ledd. Erstatning kan kreves av medvirkeren selv om skadevolderen ikke kan holdes ansvarlig fordi han eller hun ikke har utvist forsett eller uaktsomhet

Grunnvilkår for ansvar

Tre grunnvilkår må være oppfylt for at det skal foreligge erstatningsansvar:

- Skade/økonomisk tap
- Ansvarsgrunnlag
- Årsakssammenheng

Erstatningsmessig skade/økonomisk tap

- Økonomisk tap
- Betydelige erstatningskrav
  - Ofte langt større krav enn det er dekning for i privat økonomi
  - Eksempel: Norfield Shipping AS saksøkte styremedlemmene i RXT ASA
- Krav kan lempes etter skl. § 5-2
  - «urimelig tyngende»
    - Erstatningskravet må ikke virke direkte ruinerende
    - Ikke kurant å få ansvaret lempet

TILKJENT ERSTATNING: Tor Østervold på hjemmehavn i Torangvåg i Austevoll. Familien Østervold driver både med fiske og offshore. FOTO: ROAR CHRISTIANSEN

Austevoll-reder tilkjent millionerstatning fra eks-statsråd

– Dette må være en seier, sier Austevoll-reder Tor Østervold. Tirsdag vant han frem mot eks-statsråd Torhild Widvey og andre styremedlemmer i konkursselskapet RXT.

Ansvarsgrunnlag

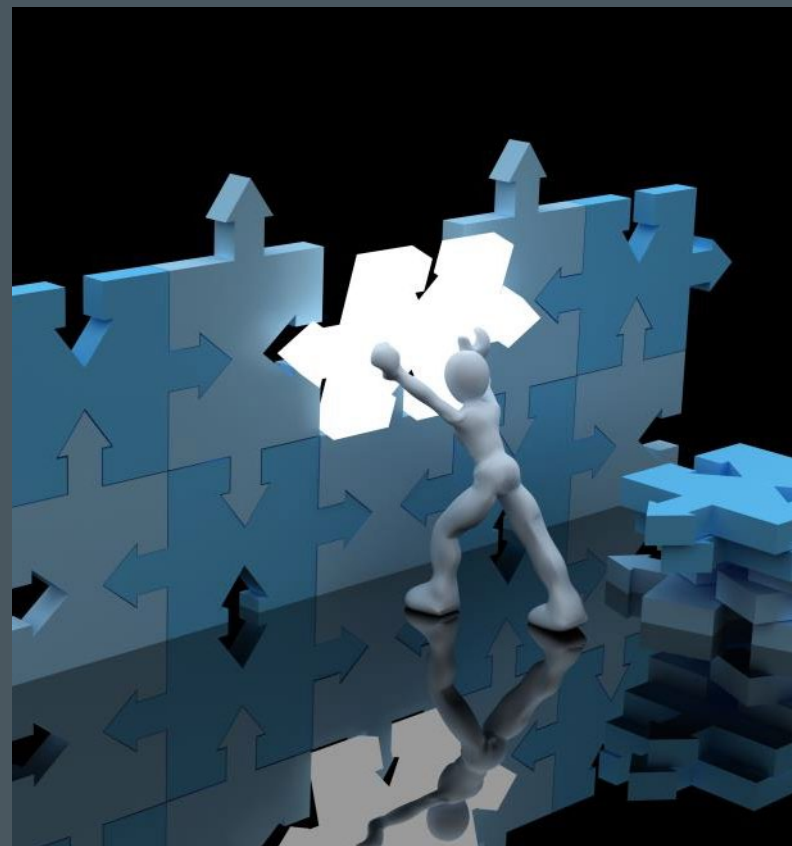
- Asl. § 17-1 «i nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt»
  - Personlig og individuelt ansvar
  - Handlinger
  - Unnlatelser
- Det er to hovedelementer i denne vurderingen:
  - Objektivt element – foreligger det brudd på konkrete plikter?
    - Aksjeloven, regnskapsloven, skatte- og avgiftslover og arbeidsmiljøloven
  - Subjektivt element – er handlinger uaktsom eller forsettlig?

Ansvarsgrunnlag - skyldkrav

- Forsett
  - Bevisst
  - Overveiende sannsynlig
    - Velger likevel å handle
- Uaktsom
  - Uforsiktig eller tankeløs
  - Sammenlignes med en normalt forstandig person
  - Alternativ handling

  - Uvitenhet er ikke unnskyldelig

Årsakssammenheng

- Det kreves årsakssammenheng mellom:
  - Handling/unnlatelse
  - Økonomiske tap

Hvem kan gjøre ansvar gjeldende?

- Asl. § 17-1 «Selskapet, aksjeeier eller andre»
  - «Andre» omfatter blant annet selskapets kontraktsparter og kreditorer
- Hvem gjør i praksis ansvar gjeldende?
  - Kontraktsparter, 40 % av sakene
  - Konkursbo, 20 % av sakene
  - Aksjonær, 15 % av sakene
  - Banker, 10 % av sakene
  - Skattemyndigheten, 10 % av sakene
  - Svært få saker hvor selskapet selv gjør ansvar gjeldende

Utviklingstrekk i rettspraksis

Utviklingstrekk for styreansvar

- Avsagt 150 dommer i perioden 2000-2015
  - Kun en dom i 2000
  - Ca. halvparten avsagt i perioden 2011 – 2015
  - Ansvar i 50 % av sakene
- Avsagt 44 dommer fra 2015 til september 2017
  - 32 endte med ansvar
  - Ansvar i 73 % av sakene
- Av dette kan en slutte at det er generelt og statistisk høy sannsynlighet for ansvar
- Overvekt av saker hvor saksøker gis medhold
  - Trekker i retning av at styreansvaret er blitt strengere
  - I 6 av 8 saker i 2015 gis det medhold i ansvar
- Bakgrunn for økning i ansvarssakene:
  - Skjerping av pliktene i aksjeloven
  - Fokus på ansvarsregler
  - Økt aggresjon – pågåenhet (konjunktur)

I hvilken type saker blir det ansvar?

- Selskapets størrelse – relevant?
  - Særlig i små/mellomstore bedrifter
  - Få dommer om ansvar i børsnotert selskap
- Kontraktsforhold
  - Manglende oppgjør eller leveranse
- Brudd på kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet
- Konkurs
  - Disposisjoner kort tid før konkursåpning
  - Manglende eller for sen begjæring av oppbud – drift på kreditors regning

«Ulvesund-dommen»

- Høyesterettsavgjørelse av 14. desember 2017

Spørsmål om personlig erstatningsansvar for CEO i et aksjeselskap for tap en kreditor mente å ha lidt på grunn av mangelfull informasjon om sviktende økonomi i selskapet, jf. Asl. § 17-1

Ulvesund-dommen - Faktiske forhold

- Skipsverftet Blaalid AS utførte utrustningsoppdrag av mellomstore fiske- og spesialfartøy, samt ombygginger, vedlikehold og reparasjoner
- Leverte 3 nybygg i 2011, ett i august 2011 og to i oktober 2011
- Ulvesund Elektro AS var underleverandør - leverte og installerte elektrisk utstyr på kreditt
- Blaalid fikk underskudd på ca 25 MNOK i 2011 pga markert høyere kostnader med å bygge de tre båtene enn forutsatt
- Blaalid begjærte oppbud 26. oktober 2011 – kort tid etter nybyggene var levert, ingen kreditorer fikk forvarsel om den økonomiske situasjonen
- Konkurs ble åpnet 31. oktober 2011
- Dividende til uprioriterte kreditorer var 4,84 %

Ulvesund-dommen – krav / søksmål

- Ulvesund Elektro tapte ca 3,4 MNOK ved konkursen
- Reiste erstatningskrav mot CEO i Blaalid etter asl. § 17-1
  - Anførte at CEO skulle gitt opplysninger om de økonomiske problemene, slik at de kunne unngått tapene som oppstod ved konkursen
- Domstolsbehandlingen
  - CEO frifunnet i tingretten
  - CEO dømt i Gulating lagmannsrett til å betale NOK 750 000 i erstatning til Ulvesund Elektro AS
  - Anken fra CEO til Høyesterett ble ikke tatt til følge

Ulvesund-dommen - rettens vurderinger

- **Insolvens-tidspunktet**
  - Blaalid var insolvent senest medio august 2011 – etter å ha levert første nybygget
- **Blaalid sin plikt til å gi informasjon til kreditorene**
  - Kan ikke utledes av lov eller av avtale mellom partene
  - Følger av ulovfestet krav til lojalitet mellom kontraktsparter, utviklet i rettspraksis
  - Informasjon om at man ikke vil kunne klare å oppfylle sin del av avtalen – plikten til å betale ved forfall – i kjerneområdet for lojalitetsplikten
  - Ved insolvens foreligger i utgangpunktet en plikt til å informere en medkontrahent som leverer på kreditt

Ulvesund-dommen – rettens vurderinger

- Personlig ansvar for CEO:
  - Må kunne bebreides han som uaktsomt – i egenskap av CEO – at Ulvesund ikke fikk informasjon om Blaalids økonomiske vanskeligheter
- Belyser ledelsens vanskelige avveininger når aksjeselskaps er i økonomiske vanskeligheter – settes under krysspress:
  - Hensynet til kreditorene kan tilsi at ledelsen kaster kortene for å avverge ytterligere tap
  - Hensynet til aksjeeierne, ansatte, samarbeidspartnere, lokalsamfunnet og samfunnsøkonomien tilsier at ledelsen bør fortsette å arbeide for å komme over kneiken og sikre fortsatt drift

Ulvesund-dommen – rettens vurderinger

- Selv om den kontraktsrettslige varslingsplikten fra selskapet sin side er brutt og kreditor har lidd tap pga unnlatt varsling - betyr det ikke nødvendigvis at ledelsen i selskapet kan holdes personlig ansvarlig etter asl. § 17-1
  - Ledelsen bør ha et visst strategisk spillerom, også til å arbeide for å redde virksomheten «i det stille» - altså uten å varsle kreditorene
  - Ikke personlig ansvar dersom ledelsen på et forsvarlig avklart grunnlag har bygget på et selskapet var solvent, selv om det skulle vise seg i ettertid å være feil
  - Ikke personlig ansvar selv om selskapet er insolvent, dersom det likevel er
    - et realistisk håp om å redde selskapet fra konkurs,
    - selskapets ledelse aktivt og lojalt jobber med dette for øye, og
    - kaster kortene innen rimelig tid etter at det er avklart at det ikke går

Ulvesund-dommen – rettens konkrete vurdering

- De generelle betraktningene om grensene for det personlige ansvaret ble ikke avgjørende for utfallet i den konkrete saken
  - CEO og styret visste rett og slett ikke at Blaalid var insolvent før kort tid før oppbudsbegjæringen i oktober 2011 – var ikke noen redningsaksjon
  - Årsaken – dårlig økonomistyring med svært mangelfulle regnskaps- og rapporteringsrutiner
  - CEO sitt ansvar etter asl. § 6-14:
    - «Skal sørge for at selskapets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte»
    - Det var ikke tilfelle i Blaalid i 2011 – personlig ansvar for CEO

Tips for å unngå personlig ansvar som CEO eller styremedlem

Tips for å unngå ansvar

- Sett deg inn i de pliktene som gjelder for CEO og styremedlemmer, særlig etter de mest sentrale lovene
  - F. eks. Aksjelov, Regnskaps-/bokføringslov, Konkurslov, Skattelov
  - Det nytter ikke å skylde på uvitenhet eller lite erfaring - rolleforventning
- Søk råd fra profesjonelle rådgivere ved behov (revisor, advokat, andre)
- Sørg for grundig og forsvarlig saksforberedelse
- Fatt vedtak som er begrunnet i selskapsinteressen – ikke utenforliggende hensyn
- Skriv referat og protokoller som tydelig uttrykker ledelsen/styrets premisser og vedtak

Tips for å unngå ansvar

- Ved uenighet i styret om kontroversielle beslutninger – ta dissens og få dette protokollert, slik at det kan dokumenteres for ettertiden
- Vurder om kontroversielle/omtvistede beslutninger skal forelegges aksjeeierne selv om de ligger innenfor daglig leder eller styrets beslutningskompetanse
- Ha kontroll på egenkapital og likviditet, og sørg for gode regnskapsrutiner som holder deg løpende oppdatert
- Benytt deg av muligheten til å trekke deg ut av styret dersom det fattes vedtak du ikke kan stå inne for /delta i gjennomføringen av
- Tegn styreforsikring !

S A N D S

Advokatfirmaet
Steenstrup Stordrange DA

Skattemessig behandling av fordringer i virksomhet

#Oppdatert 2019 – Bergen

Partner | advokat Olav Midtgaard, senioradvokat Erik Holgersen og advokat Tina H. Bargård

Skattemessig behandling av fordring

- Selskapets fordring gjøres opp
  - Skattepliktig inntekt etter skatteloven § 5-1, forutsatt at fordringer har tilknytning til virksomhet
- Selskapets fordring gjøres ikke opp
  - Fradrag for tap etter skatteloven § 6-2 1. og 2. ledd, forutsatt at fordringer har tilknytning til virksomhet
- Avskjæring for tap i konsern - § 6-2, 3. ledd
  - Praktisk viktig unntaksregel
  - NB! Gevinst på slike fordringer er inntekt!

Fradrag for tapt fordring (utenfor konsern)

Vurderingene er skjønnsmessige og knytter seg til følgende tre vilkår:

- skattyter må drive næringsvirksomhet i skattelovens forstand
- kravet må ha tilstrekkelig nær tilknytning til virksomheten
  - Rettspraksis: det gis ikke fradrag når kravet «*har en for fjern eller indirekte tilknytning til fremtidige inntekter*»
- tapet må være endelig konstatert

Når er fordringene tapt?

Følgende vilkår må være oppfylt før den anses realisert (tapt):

- det er foretatt tvangsinndrivning eller inkasso som har vært forgjeves, eller
  - en kundefordring er ikke innfridd seks mnd. etter forfall til tross for minst tre purringskrav med normale purringsintervaller og slik aktivitet fra kreditors side som forholdene tilsier, eller
  - offentlig gjeldsmegling, konkurs-, likvidasjons- eller avviklingsbehandling i skyldnerens bo gjør det klart at bomidlene ikke gir eller vil gi fordringen dekning, eller
  - fordringen ellers ut fra en samlet vurdering må anses klart uerholdelig
- Husk at den ikke er tapt dersom det er stilt sikkerhet for beløpet. Den delen som sikkerheten ikke dekker kan likevel være tapt.

Ulike fordringer

- Fordringer som oppstår i den ordinære virksomheten
  - Typisk kundefordringer og fordringer oppstått ved salg av driftsmidler
  - Rett på fradrag
- «Ordinær virksomhet» omfatter bl.a.:
  - Varesalg
  - Salg av tjenester
  - Utleieinntekter
  - Men ikke utlån til konsernselskap
    - må være bank for å få fradrag
- Lån eller garanti fra en aksjonær eller fra et søsterselskap
  - Tilknytningskravet vil være oppfylt dersom hovedformålet med fordringen har vært å fremme egen virksomhet
    - For eksempel gjennom å skaffe kunder, oppdrag, tilgang til forretningslokaler eller leveranse av varer
    - Rett på fradrag
  - Tilknytningsvilkåret er ikke oppfylt dersom hovedformålet å oppnå avkastning på kapitalen (passiv kapitalavkastning)
    - Ikke rett på fradrag

Merverdiavgift

- Merverdiavgiftsloven § 4-7, 1. ledd
  - Rett til å tilbakeføre tidligere beregnet avgift ved tap på krav
  - Utfyllende bestemmelser fastsatt i forskrift
- Konsernforhold (interessefelleskap) mellom selger og kjøper utelukker ikke tilbakeføringsadgang, men har betydning for vurderingen av tapssituasjonen
  - Tilbakeføringsadgang vil bero på en konkret vurdering
    - Ikke tilbakeføringsadgang dersom fordring har gått over til å utgjøre en langsiktig finansiering av kjøpers virksomhet
    - Manglende oppfølging av utestående krav kan medføre at kravet anses som en langsiktig finansiering

Takk for oppmerksomheten

Olav Midtgaard

Partner | advokat
419 16 727
oem@sands.no

Tina H. Bargård

Advokat
400 71 424
tho@sands.no

Erik Holgersen

Senioradvokat
480 16 632
eho@sands.no